

Таким чином фактично територіальними підрозділами Національної поліції **станом на 01.04.2023 охороняється 11 судових установ**, а саме у Дніпропетровській області – 1, м. Києві – 1, Сумській області – 2, Харківській області – 1, Черкаській області – 2, Чернігівській області – 4.

Разом з тим робота щодо взаємодії Національної поліції з Службою судової охорони триває. Так за час дії правового режиму воєнного стану під охорону Служби судової охорони передано **14** судових установ, а саме в: Дніпропетровській області – 7, Запорізькій, Сумській та Чернігівській – по 2, Кіровоградській – 1.

Несення служби в судових установах, за виключенням тимчасово окупованих територій держави, здійснюється **на 11 постах**, до несення служби на постах у середньому на зміну залучається **11 поліцейських**.

Забезпечення охорони установ судових експертиз Міністерства юстиції і Міністерства охорони здоров'я

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1050 «Про забезпечення охорони установ судових експертиз» органами і підрозділами Національної поліції ужито ряд заходів, спрямованих на забезпечення публічної безпеки в установах судових експертиз.

На сьогодні органами і підрозділами Національної поліції **охороняється 11 установ судових експертиз**, а саме в Дніпропетровській, Львівській областях та м. Києві – по 2 установи, в Кіровоградській, Одеській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській областях – по 1. Не здійснюється охорона однієї установи, яка ще не відновила свою роботу на деокупованій території Херсонської області.

Ковальова Олена професор кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент, підполковник поліції

РОЛЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗДІЙСНЕННІ ЕВАКУАЦІЇ ДІТЕЙ

Евакуація – це організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення [1]. Проведення евакуації населення у разі виникнення або загрози виникнення надзвичайної ситуації, а також із зон збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій) у безпечні райони передбачено як один із заходів правового режиму воєнного стану [2].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 [3] з метою захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, в умовах воєнного стану обласні військові адміністрації за погодженням з органами військового командування на відповідній території та Координаційним штабом з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану можуть прийняти рішення про проведення обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії. Обов'язкова евакуація в примусовий спосіб дітей здійснюється за супроводом одного з батьків, особи, яка їх замінює, або іншого законного представника.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2022 року № 679-р [4] було запроваджено проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області у безпечні райони, відповідно до якого голови обласних державних адміністрацій (начальникам обласних військових адміністрацій) разом з Міністерством оборони, Міністерством розвитку громад та територій, Міністерством інфраструктури, Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерством внутрішніх справ, Національною поліцією, Державною службою з надзвичайних ситуацій та за участю Служби безпеки, акціонерного товариства «Укрзалізниця» мають організувати та провести обов'язкову евакуацію відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841.

У питаннях евакуації дітей поліцейські співпрацюють з представниками: місцевих органів виконавчої влади; органів місцевого самоврядування; Державної служби з надзвичайних ситуацій; Збройних сил України; тощо. Координують процес евакуації обласні військові адміністрації. Погоджує рішення обласних військових адміністрацій про проведення обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії, координаційний штаб з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану [5].

В Донецькій області було започатковано проєкт «Білий Янгол», спрямований на евакуацію людей із небезпечних територій. Перша евакуаційна група «Білий Янгол» розпочала свою роботу в Мар'їнці після повномасштабного вторгнення росії на територію України. Екіпаж пересувався на білому авто швидкої допомоги – звідси й назва, яку дали своїм рятівникам місцеві жителі. Станом на грудень 2022 року проєкт було розширено та наразі працюють 4 групи екіпажів за окремими напрямками: Мар'їнський, Бахмутський, Лиманський, Великоновосілівський. Кожна із груп екіпажів має свою «гарячу» лінію, на яку можуть звертатись мешканці, яким потрібна допомога в евакуації. До складу цих екіпажів входять поліцейський, медик та рятувальник. Учасники евакуаційних екіпажів отримали необхідне для несення служби обладнання: броньований транспорт, сучасні медичні набори, засоби зв'язку. Обладнання передано МВС, Донецькою обласною військовою адміністрацією та

громадськими організаціями. Силами Нацполіції за підтримки міжнародних партнерів кожна група забезпечена дитячими бронежилетами для трьох вікових категорій [6].

Порядок проведення евакуації передбачає, що місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування мають забезпечити оповіщення та інформування населення (у тому числі у формі, доступній для осіб з порушеннями зору, слуху) про загрозу виникнення та виникнення надзвичайних ситуацій, у тому числі в умовах воєнного або надзвичайного стану. Батьки дітей та особи, що їх замінюють, законні представники дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, у тому числі тих, які виховуються у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, в сім'ях опікунів, піклувальників, сім'ях патронатних вихователів, тимчасово влаштованих, у разі проведення обов'язкової евакуації зобов'язані прибути з дітьми на збірні пункти евакуації (пункти посадки) за місцем проживання [3]. Зважаючи на те, що батьки або законні представники дітей та діти, які залишились без батьківського піклування, не завжди з'являються до пунктів евакуації, під час планування евакуації поліцейським доцільно отримати від місцевих органів влади перелік адрес дітей, які проживають у громаді. Слід спланувати відвідання даних адрес для з'ясування, чи діти наразі знаходяться у громаді. Якщо виявлено сім'ї з дітьми, слід провести бесіди з їх законними представниками щодо необхідності евакуації. Для переконання батьків або інших законних представників у необхідності евакуації доцільно: надати інформацію про кількість загиблих або поранених дітей під час війни; нагадати, що батьківські обов'язки поміж іншим передбачають обов'язок піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток (ст.150 Сімейного кодексу України), а ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків є підставою для покладення на них відповідальності, встановленої законом (ст.155 Сімейного кодексу України); надати інформацію щодо подальшого влаштування та можливості отримання допомоги у місці, куди планується перемістити родину. При цьому доцільно врахувати типові аргументи осіб, які відмовляються евакуюватися та комунікаційні засоби їх спростування [7].

У разі відсутності дітей з сім'єю за місцем проживання, доцільно перевірити місцеві укриття, підвальні та полупідвальні приміщення, де люди можуть ховатися від обстрілів, а також опитати сусідів щодо наявної у них інформації про місце перебування дітей. У разі отримання згоди батьків або законних представників на евакуацію, слід надати їм достатньо часу на збір необхідних речей та проінструктувати щодо допустимого обсягу особистих речей, обов'язкового взяття перш за все наявних документів та інших цінних речей.

У випадку відмови від обов'язкової евакуації фізична особа підписує відмову від проведення обов'язкової евакуації за формою згідно з додатком 2 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841. Облік та зберігання оформлених відмов від обов'язкової евакуації здійснюється місцевими держадміністраціями або органами місцевого самоврядування, які організовують проведення такої евакуації. Відмова батьків, осіб, які їх замінюють, або інших

законних представників від обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії, не допускається [3]. При цьому відмова від обов'язкової евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації, під час дії на території України або в окремих її місцевостях надзвичайного або воєнного стану є підставою для припинення опіки/піклування [8]. Органи опіки і піклування можуть в односторонньому порядку розірвати договори про влаштування таких дітей до прийомної сім'ї, про організацію діяльності відповідного дитячого будинку сімейного типу, про патронат над такою дитиною.

Якщо наявна інформація про дітей, які залишаються на територіях, куди поліція дістатися не в змозі, правоохоронцям слід надати інформацію про них ЗСУ, військовослужбовці яких при можливості евакуюють родини з небезпеки.

Загалом процес евакуації організовують так, щоб людина отримувала підтримку на всіх його етапах. Евакуюваних з дітьми доставляють до проміжних пунктів безпеки (зокрема, лікарні (у разі необхідності отримання медичної допомоги), «пунктів незламності» або центрів допомоги врятованим), де їм надають допомогу та забезпечують перші потреби (вода, їжа, вбиральня, тощо). Зазвичай у даних локаціях створено оперативні штаби із залученням соціальних служб, психологів, медиків. У подальшому обласна військова адміністрація вирішує питання щодо переміщення громадян до більш безпечних регіонів. Евакуйованих переправляють до інших громад України, де для них підготовлено житло, або за проханням – до їхніх родичів. Евакуйованих дітей, позбавлених батьківського піклування, доставляють у спеціальні установи, зокрема: притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), тощо. Дитина передається згідно з актом про підкинуту чи знайдену дитину та її доставку [9]. Інформація про таких дітей негайно передається службі у справах дітей або місцевим органам опіки та піклування. Нацсоцслужба на підставі інформації місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування про наявність у безпечних районах прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей патронатних вихователів, закладів, в яких передбачається цілодобове перебування дітей, визначає прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, сім'ї патронатних вихователів, заклади, до яких буде евакуйовано дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, залишених без батьківського піклування, з урахуванням їх віку та стану здоров'я [3].

Порядок тимчасового переміщення (евакуації) та забезпечення умов для перебування на території України, де не ведуться бойові дії, або за межами України дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2022 року № 385 [10]. До груп дітей та осіб, які можуть бути тимчасово переміщені (евакуйовані) відповідно до цього Порядку, належать: діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, які не досягли 18-річного віку, у тому числі діти з інвалідністю, та проживають або зараховані до

закладів; діти, які не досягли 18-річного віку, не належать до категорії дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, у тому числі дітей з інвалідністю, та зараховані до закладів на цілодобове перебування; особи похилого віку, особи з інвалідністю, які проживають в закладах або зараховані до них на цілодобове перебування, отримують соціальні послуги із стаціонарного догляду, паліативного догляду, підтриманого проживання; повнолітні особи, у тому числі особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, які тимчасово проживали в закладах, що надають соціальні послуги. Роль Національної поліції у забезпеченні евакуації дітей із закладів різних форм власності полягає в наступному:

- надання інформації про території, де ведуться бойові дії, а також території, куди можуть бути тимчасово переміщені (евакуйовані) діти та особи, обласним, Київській міській військовим адміністраціям, відповідним районним військовим адміністраціям, виконавчим органам міських, сільських, селищних рад за місцем розташування закладів для забезпечення ними проведення постійної оцінки стану безпеки перебування дітей та осіб у закладах, розташованих на території відповідних областей, м. Києва;
- узгодження маршрутів тимчасового переміщення (евакуації) дітей та осіб, у тому числі за можливості у супроводі службового автомобіля Національної поліції;
- забезпечення супроводу та вжиття заходів до організації безпеки осіб, які евакуюються, після надходження від керівника закладу інформації про тимчасове переміщення (евакуацію) дітей та осіб з наданням копії наказу із списками дітей та осіб, супроводжуваних осіб. У випадку тимчасового переміщення (евакуації) дітей та осіб за межі України їх супровід поліцейськими забезпечується до державного кордону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс цивільного захисту населення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#n416>.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>.
4. Про проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2022 року № 679-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-2022-%D1%80#Text>.
5. Про утворення Координаційного штабу з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України

від 29 липня 2022 року № 854. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854-2022-%D0%BF#Text>.

6. Евакуаційні групи «Білий Янгол» запрацювали на всій лінії бойових дій Донеччини. URL: <https://dn.gov.ua/news/evakuacijni-grupi-bilij-yangol-zapracyuvali-na-vsij-liniyi-bojovih-dij-donechchini>.

7. 10 причин негайно евакуюватися з гарячих точок. URL: <https://evacuation.city/articles/205731/10-prichin-negajno-evakuyuvatisya-z-garyachih-tochok>.

8. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини: постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>.

9. Про затвердження форм документів про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забрати батьки чи інші родичі, про підкинуту чи знайдену дитину та Інструкцій про порядок їх заповнення : Наказ; МОЗ України від 17.12.2013 № 1095/1239 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0073-14>.

10. Порядок тимчасового переміщення (евакуації) та забезпечення умов для перебування на території України, де не ведуться бойові дії, або за межами України дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування: постанова Кабінету Міністрів України від 27 березня 2022 року № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2022-%D0%BF#Text>.

Кондратюк Альона здобувач вищої освіти Державного податкового університету

Науковий керівник:

Мілімко Лариса доцент кафедри кримінальних розслідувань Державного податкового університету, кандидат юридичних наук, доцент

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні превенція є одним із найбільш широких напрямів роботи поліції, яка тією чи іншою мірою притаманна всім органам, службам, підрозділам, про що яскраво свідчить Закон України «Про Національну поліцію» [1], в якому до кола основних повноважень поліції віднесено саме здійснення превентивної та